

LISZT BULLETTIN

Mei 2015

Evelina Vorontsova speelt Liszt

Op uitnodiging van de Franz Liszt Kring geeft de Russische pianiste **Evelina Vorontsova** een tweetal recitals met werken van de Hongaarse grootmeester. Een boeiend programma waarin niet alleen de virtuoze kant van Liszt aan bod komt – bijvoorbeeld in de Eerste Mephistowals – , maar ook zijn ingekeerde, meditatieve en poëtische kant – in de zelden in haar geheel uitgevoerde zes *Consolations*. Dat een drietal bekende en geliefde operaparafrases in dit programma niet ontbreken, spreekt welhaast vanzelf. De data:

Zaterdag 6 juni, 20.15 uur, Groningen 'Boteringe Suite'

Nieuwe Boteringestraat 50, 9712 PN Groningen
Toegang: € 17,-, donateurs van de Franz Liszt Kring: € 10,-.

Reserveren: boteringesuite@home.nl, telefoon (050) 31 24 991.

Zondag 14 juni, 16.00 uur, Zaltbommel 'Gasthuiskapel'

Gasthuisstraat 34a, 5301 CC Zaltbommel
Toegang: €18,-, donateurs van de Franz Liszt Kring: € 12,-.

Reserveren: engelenbak@gmail.com, telefoon (Tjallien van Loon), 06 14 25 56 05.

NB. Wegens het 35-jarig bestaan van de Franz Liszt Kring bieden we deze concerten gratis aan aan bezoekers (+ één introduc ) die besluiten donateur te worden. Het donateurschap bedraagt € 25,- per jaar; uw eerste donatie geldt voor de jaren 2015 en 2016! Nieuwe donateurs melden zich aan bij binnenkomst of bij: jan.mariisse.huizing@planet.nl.

Programma

1. *Consolations – Six pens es po tiques* (S172)
    - Andante con moto
    - Un poco pi  mosso
    - Lento, quasi recitativo
    - Quasi Adagio, cantabile devozione
    - Andantino
    - Allegretto
  2. Uit de *Etudes d'ex cution transcendante* (S139)
    - Nr. 10 in f-klein
    - Nr. 12 'Chasse-neige'
  3. *Rigoletto. Paraphrase de concert* (naar Donizetti; S434)
- Pauze
4. *Marche fun bre de Dom S bastien* (naar Donizetti; S402)
  5. *Mephisto-W lzer Nr. 1* (S514)
  6. *R miniscences de Norma* (naar Bellini; S394)

De Russische pianiste **Evelina Vorontsova** vestigde haar naam in Nederland al in 1992 als laureaat van het Derde Internationaal Franz Liszt Pianoconcours in Utrecht (2de prijs), waar haar spel werd gekenmerkt door frisse creativiteit en een opvallend kleurrijk toucher. In Moskou, waar zij zich twee jaar eerder al had onderscheiden tijdens het Internationaal Rachmaninov-concours, studeerde zij aan het Tsjaikovsky Conservatorium bij prof. Mikhail Voskressensky en prof. Elena Koznetsova, die haar grootbrachten in de belangrijke Russische pianotraditie. Al tijdens

haar studie soleerde Evelina Vorontsova veelvuldig met orkest, als elfjarige bij haar debuut in een pianoconcert van Bach, en later in o.a. het Vijfde Pianoconcert van Beethoven, het Tweede Pianoconcert van Rachmaninov en het Tweede van Saint-Saëns. Het was een opvallende start van een internationale carrière, die zij vanuit Nederland, waar zij zich enkele jaren later vestigde om haar studie aan het Sweelinck conservatorium in Amsterdam voort te zetten bij Jan Wijn, verder kon uitbouwen. Evelina Vorontsova werkte met grote dirigenten als Sir Yehudi Menuhin en Lev Markiz en onderscheidt zich niet alleen in het solorepertoire maar ook in kamermuziek, o.a. met concerten op internationale muziekfestivals in landen als Italië, Engeland, Frankrijk, Zuid-Afrika en Japan. Zij ontplooit haar muzikale initiatieven via de door haar in het leven geroepen stichting Artimusic (www.artimusic.nl). Haar cd's zijn verschenen op onder andere het label STH Records.

Tien jaar Liszt Festival Raiding

Het Liszt Festival Raiding gaat zijn tiende seizoen in. Sinds de opening van het Liszt Centrum Raiding in 2006 heeft het festival een internationale roem opgebouwd waar het de promotie en uitvoering van het oeuvre van Franz Liszt betreft. Gedurende meer dan 120 concerten klonken ruim 300 werken van de Hongaarse grootmeester. Een hoogtepunt vormde de integrale opname van Liszts werken voor orkest door de *Wiener Akademie* onder leiding van Martin Haselböck. In 2015 gaat een vervolgproject met hetzelfde orkest en onder dezelfde dirigent van stapel: de uitvoering en opname van alle werken voor klavier en orkest in originele bezetting.

Ook deze zomer is er weer een Liszt Festival in Raiding, van 12 tot 21 juni 2015. Op vrijdag 12 juni wordt het festival geopend met een liederenrecital door de sopraan Elisabeth Kulman, begeleid door Eduard Kutrowatz. Op zaterdag 13 juni speelt Muza Rubackyte de complete *Années de Pèlerinage* (Band I, II en III). Op zondag 14 juni laat de pianiste Aleksandra Mikulska zich horen in een Chopin/Liszt-recital. Nog andere pianisten treden op, onder wie de gerenommeerde Russische klavierleeuw Kirill Gerstein met de complete *Études d'exécution transcendante* en alsof

dat niet genoeg is, de *Hammerklavier* van Beethoven tot besluit. Voor het volledige festivalprogramma wordt verwezen naar de website van het Liszt Festival Raiding (www.lisztfestival.at). Een opmerkelijke en aantrekkelijke geste is, dat bezoekers van het Liszt Festival Raiding met hun kaartje recht hebben op één gratis overnachting in een hotel, waarbij men de keuze heeft uit ongeveer dertig locaties!

Met Ferruccio Busoni in het Pianola Museum – een verslag

Op zondagmiddag 15 maart gaf Albert Brussee onder grote belangstelling een lezing over de pianist, componist, schrijver, pedagoog en editor Ferruccio Busoni, die in oktober 1906 triomfen vierde met een Liszt-recital in de Kleine Zaal van het Concertgebouw te Amsterdam. Aangezien veel muziek die toen geklonken heeft op rol is vastgelegd, is het mogelijk een goede indruk van dit legendarische optreden te krijgen door deze opnamen, aanwezig in het Pianola Museum, weer tot klinken te brengen. De spreker begon zijn lezing met een inleiding, waarin iets over

Busoni als pianist gezegd werd en met name over diens ontmoeting met Franz Liszt. De twaalfjarige heeft hem namelijk ooit in Wenen horen spelen, waar de legendarische pianist – het was op 16 maart 1877 – in verband met een abces aan zijn rechter wijsvinger met negen vingers (!) het Vijfde Pianoconcert van Beethoven uitvoerde; het was de jonge wereldbestormer wel wat tegengevallen...

In het tweede programmaonderdeel stond Liszts bewerking van Beethovens *Adelaide* centraal. Er werd iets gezegd over dit lied, dat vervolgens klonk in de prachtige uitvoering van Jussi Björling, een opname uit 1939. Daarna bepaalde Brussee zich tot Liszts klaviertranscripties (er zijn drie versies), alles besloten met Busoni's interpretatie van de laatste versie op een Welte-Mignon-rol uit 1905.

Het programma voor de pauze werd besloten met Busoni's vertolking van de soloversie van de *Fantasie über Motive aus den Ruinen von Athen*. Ook nu werd aan de hand van een powerpointpresentatie de ontstaansgeschiedenis van deze compositie geschetst, van het toneelstuk van Kotzebue en Beethovens daarbij geschreven muziek tot en met de vijf bewerkingen die Liszt vervolgens daarvan maakte. De populaire Turkse Mars, deel V van Beethovens toneelmuziek, werd ter vergelijking ook in de bewerking van Anton Rubinstein beluisterd, in een

historische uitvoering door niemand minder dan Sergei Rachmaninov.

Na de pauze klonk de bekende *Polonaise in E*. Van dit werk bestaan twee opnames door Busoni. Gekozen werd voor de latere interpretatie van circa 1918 op Duo Art-rol. Door eerst het slot van de originele versie te laten horen (door Alexei Orlowetzky op Erard), werd duidelijk dat Busoni's interpretatie eigenlijk een bewerking betreft. Met name de spectaculaire coda is volledig van zijn hand.

Tot besluit gaf Albert Brussee informatie over de *Valse di bravura sur 'Lucia' e 'Parisana'*. Hij vertelde wat over beide opera's van Donizetti, toonde een fragment van een recente DVD van de opera *Lucia di Lammermoor*, het liefdesduet aan het eind van de eerste acte waarop Liszt parafraseert, en gaf een beknopte analyse van deze niet zo bekende operaparafraze, die vervolgens door Busoni tot klinken werd gebracht.

Tradition and craft in piano playing van Tilly Fleischmann

De Ierse pianiste Tilly Fleischmann-Swertz (1882–1967) vervolmaakte haar pianostudie aan de Königliche Akademie der Tonkunst te München, waar ze les kreeg van 'de laatste Liszt-leerling', Bernard Stavenhagen. Toen deze in 1904 het conservatorium verliet, kwam ze onder hoede van een andere Liszt-leerling, Berthold Kellermann, van wie Liszt ooit eens gezegd heeft: "Wil je weten hoe mijn muziek gespeeld moet worden? Ga dan naar Kellermann – hij begrijpt me." In 1905 behaalde Tilly Fleischmann haar eindexamen cum laude en voerde kort daarna het pianoconcert van Schumann uit onder leiding van Felix Mottl.

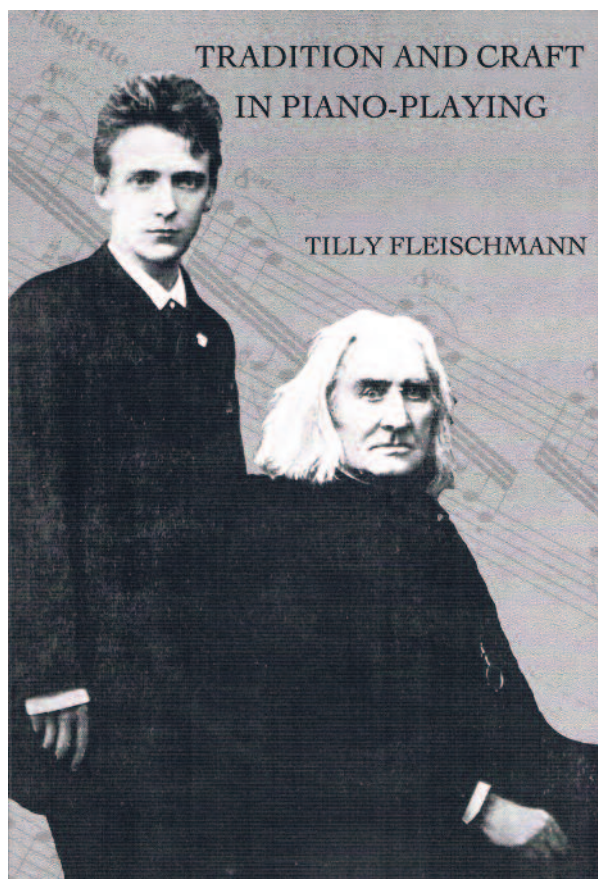
Gehuwd met de componist Aloys Fleischmann en teruggekeerd naar Ierland maakte de pianiste daar carrière. Ze gaf recitals, schreef bij tijd en wijle muzikale bijdragen voor tijdschriften, maar was vooral als pedagoog actief. Tilly Fleischmann heeft ongeveer zestig jaar lang pianoles gegeven. Van 1919 tot 1937 was ze het hoofd van de pianoafdeling van de Cork Municipal School of Music, waarna ze haar eigen 'School of Piano Playing' oprichtte. Zonder overdrijving mag men stellen dat ze als nauwelijks een ander tot diep in de twintigste

eeuw de Liszt-traditie, zoals ze die had leren kennen via haar leraren, aan haar talloze leerlingen heeft doorgegeven.

Het was de componist Hubert Hughes, die Fleischmann gestimuleerd heeft haar herinneringen aan de lessen van Stavenhagen en Kellermann op schrift te stellen. Het werken aan die pianomethode nam vele jaren in beslag en werd pas in 1952 afgerond. Ondanks het feit dat *Tradition and Craft in Piano Playing* werd opgedragen aan de bekende componist Arnold Bax bleek er geen enkele uitgever bereid het boek te drukken. Pas twintig jaar na haar dood, in 1986, heeft een leerling, Michael O'Neill, het manuscript uitgetypt en in eigen beheer uitgegeven. Vijf jaar later zag deze sterk verkorte versie bij Robertson in Engeland het licht onder de titel *Aspects of the Liszt tradition*. De volledige klaviermethode kwam pas onlangs uit bij Carysfort Press in Dublin.

Het 275 bladzijden tellende geschrift valt in drie gedeelten uiteen. Het eerste deel 'Technique and Practice' telt zeven hoofdstukken waarin de complete klaviertechniek wordt behandeld, van de meest elementaire vingeroefeningen via hoofdstukken over aanslag, studeren en vingerzetting tot lezenswaardige gedachten over pedaalspel, uit het hoofd spelen en 'sight-reading'. Interessant is de beschrijving van de zogenaamde 'Klopfübung', die Liszt zelf vaak deed voorafgaand aan een optreden, met name als hij lange tijd niet gestudeerd had en zijn vingers niet goed in conditie waren. Hij beval deze oefening – niet anders dan het losjes laten vallen (eerst langzaam, dan ook sneller) van een vinger op het tafelblad – ook zijn leerlingen aan.

Het tweede deel, 'Interpretations' behandelt aspecten van het muzikale handwerk als fraseren, dynamiek, ritme en rubatospel. Daarnaast is er een hoofdstuk over ornamentiek en besteedt de schrijfster royaal aandacht aan de vraag, aan welke voorwaarden een goede editie nu eigenlijk moet voldoen. Tilly Fleischmann vertegenwoordigt in dezen het standpunt, dat de notentekst weliswaar betrouwbaar moet zijn (gebaseerd op het handschrift en/of eerste druk), maar deze door de editor waar wenselijk van supplementaire speelaanwijzingen mag worden voorzien. Een anonieme, kale, 'wetenschappelijke' Urtext – daarmee had de geboren pedagoge niet

veel. Ze was van mening dat traditie doorgegeven moest worden en een editor daarom het volste recht, ja de plicht heeft de muziekttekst van vingerzettingen, pedalaanwijzingen en waar nodig van complementerende aantekeningen te voorzien. De daad bij het woord voegend behandelt Tilly Fleischmann in het derde deel van haar boek een aantal composities van Beethoven, Schumann, Chopin en Liszt en komt met allerlei interessante suggesties, die ze in veel gevallen van haar leraren had en dus vermoedelijk op Liszt teruggaan. Wel moet hierbij worden aangetekend – en dat geldt voor het hele boek, met name voor het tweede deel – dat het lang niet altijd duidelijk is of de mening die verkondigd wordt, ook inderdaad die van de grote Hongaarse meester was. Fleischmann was geen leerling van Franz Liszt. Weliswaar was ze opgevoed in de Liszt-traditie, maar ook haar leraren hebben van meer mensen les gehad en zij zelf heeft haar leven lang uiteraard ook met andere musici van gedachten gewisseld en veel gelezen. Zij was, zoals ieder mens, een verzamelbekken van kennis en duizenden meningen en ervaringen, en het was vanuit dat totaal aan invloeden dat ze les gaf en haar boek schreef. De lezer denke dus niet, dat

hij of zij na lezing van deze methode precies weet hoe Liszt speelde en les gaf. Er zijn andere bronnen, zoals die van de Amerikaanse leerling William Mason, of die van Marie Jaëll, die een totaal ander beeld van de Liszt-techniek scheppen, maar te zwijgen over de gedachten die Bertrand Ott hierover heeft gepubliceerd in zijn *Lisztian Keyboard Energy / Liszt et la pédagogie du piano*.

Dit doet echter niets af aan de waarde van dit boek. Tilly Fleischmanns methode biedt veel wetenswaardigs en is voor iedereen die geïnteresseerd is in de interpretatie van romantische klaviermuziek in het algemeen en de 'Liszt-traditie' in het bijzonder een niet te onderschatten bron van kennis en inspiratie. De klaviermethode, een paperback-editie in A4-formaat, telt een groot aantal notenvoorbeelden die ook te beluisteren zijn op een bijgevoegde cd, ingespeeld door Gabriela Mayer. Daarnaast zijn er een paar afbeeldingen, onder andere van Stavenhagen en Kellermann.

(AB)

Eindredactie: Albert Brussee (AB)

Lay-out: Joop Berkhout

Het bestuur van de Franz Liszt Kring wordt gevormd door: Peter Scholcz – voorzitter;
Christo Lelie – vice-voorzitter; Frederic Voorn – eerste secretaris;
Jan Marisse Huizing – tweede secretaris (coördinatie huisconcerten);
Johan Verrest – eerste penningmeester; Peter van Korlaar – tweede penningmeester;
en bestuursleden Toos Onderdenwijngaard, Albert Brussee (eindredactie Liszt Bulletin),
Yoram Ish-Hurwitz (webmaster), Aad Jordaans (sponsorwerving)

Bankrekening NL07 RABO 0365512613 ten name van Stichting Franz Liszt Kring
Bank Identificatie Code (BIC): RABONL2U